

norveških kompanija na svjetskom tržištu, ali i **unaprijediti kvalitetu življenja** u Norveškoj. Do sada se, naime, rizicima dodjeljivao marginalni značaj u razvojnim strateškim nacionalnim planovima. Stoga potrebno je bilo stvoriti posebno interdisciplinarno tijelo (Komitet za istraživanje rizika) koje će se podrobno baviti specifičnim aspektima rizika u državnom upravljanju i u industriji.

Knjiga **RISK AND DECISIONS** nije literatura za prvo upoznavanje s problematikom rizika. Ona pretpostavlja određena znanja iz menadžmenta, matematike, psihologije i sociologije. Ugrađuje se u literaturu sustavskog upravljanja i planiranja. Ona je i pogodan primjer kako se strukturira, priprema, obrađuje i iskorištava jedan nepretenciozan, ali ozbiljan i kompetentan skup. Publicirani radovi ne koriste samo sudionicima skupa već se na njima utvrdila trajnija literatura (s međunarodnom legitimacijom) za potrebe teorijskog rada i prakse.

Literatura

Cifrić, I. (1995). Moderno društvo i rizici. **Sigurnost**, 37(3):247–258.

Conrad, J. (ed.). (1980). **Society, Technology and Risk Assessment**. London: Academic Press.

Čaldarović, O. (1996). Rizični objekti i javnost: percepcija opasnosti i ekonomske isplativosti energetske postrojenja. **Socijalna ekologija**, 5(2):185–196.

Čaldarović, O. (1995). **Socijalna teorija i hazardni život: rizici i suvremeno društvo**. Zagreb: Hrvatsko sociološko društvo.

Čaldarović, O. i Škanata, D. (1995). Laičko i ekspertno poimanje tehnoloških rizika. **Socijalna ekologija**, 4(4):361–386.

Čiček, J. (1995). Javno zdravstveni rizici neuređenih komunalnih deponija. **Gospodarstvo i okoliš**, 3(5):325–332.

Čorkalo, D. (1972). Psiholojski aspekti istraživanja nuklearnih opasnosti. **Socijalna ekologija**, 1:63–81.

Goodman, G. T. i Rowe, W. E. /Eds./ (1979). **Energy Risk Management**. London: Academic Press.

Kisić, Z. i Škanata, D. (1994). Rizici kod velikih industrijskih nezgoda u gradu Zagrebu. **Sigurnost**, 36(4):307–316.

Kufrin, K. (1996). Ekološki stavovi i spremnost za ekološki angažman. **Socijalna ekologija**, 5(1):1–20.

Malbaša, N. (1993). Rizik od nuklearnih objekata i javnost. **Prvi simpozij Hrvatskog nuklearnog društva**. Zagreb, studeni 1993. Zbornik pozvanih predavanja, 117–130.

Perrow, C. (1984). **Normal Accidents: Living with high-risk technologies**. New York: Basic Books.

Rowe, W. D. (1977). **An Anatomy at risk**. New York: Wiley and Sons.

Schwing, R. C. i Alberts, W. A. /Eds./ (1980). **Societal Risk Assessment: How Safe is Safe Enough?** New York: Plenum Press.

Škanata, D. (1996). Presentacija rizika kao osnovni element komuniciranja o rizicima. **Socijalna ekologija**, 5(2):197–212.

Fedor Kritovac

Peter Wagner

A SOCIOLOGY OF MODERNITY

Liberty and discipline

Routledge, London / New York, 1994, 267 str.

Modernost je vodeća tema današnjih rasprava u socijalnim znanostima. O tome svjedoči gotovo nepregledna produkcija knjiga, studija, časopisnih temata, pa čak i popularnih žurnalističkih priloga, u kojima se taj problem razmatra iz kritičko-povijesnog, aktualno-dijagnostičkog i prospektivno-tendencijskog aspekta. Najveći broj takvih razmatranja disciplinarno pripada sociologiji, što je posve logično ima li se na umu da je ona po svojoj genezi, predmetu i antinomijama tipična znanost modernosti. Tumačeći modernost ona zapravo tumači samu sebe. Taj spoznajni (i samospoznajni) interes sociologije dolazi do izražaja u nizu recenzijskih djela kojima pripada i Wagnerova knjiga **Sociologija modernosti: sloboda i disciplina**. O njezinoj su relevantnosti već

izrečeni vrlo laskavi sudovi. Tako, primjerice, Hans Joas (Freie Universität, Berlin) drži da je riječ o »prvorazrednom pokušaju sinteze i dijagnoze našega vremena«, a Jonathan H. Turner (University of California) kaže kako je to »najbolja knjiga o modernosti koju je pročitao posljednjih godina«.

Wagnerovu knjigu tvori pet dijelova: *Principi modernosti*, *Prva kriza modernosti*, *Dovršetak modernosti*, *Druga kriza modernosti*, *Prema proširenoj liberalnoj modernosti*. U tim naslovnim sintagmama ništa nije novo, sve su to već dobro poznati izrazi i pojmovi koje susrećemo u tekućem sociološkom žargonu. To konstatira i sam Wagner, jer mu je stalo do toga da se shvati pravi smisao njegove nakane. On naime ne piše s pretenzijom da bi otkrio nešto novo, već s nakanom da bi na nešto drugačiji način osmislio poznate činjenice. Stoga je on vrlo tolerantan autor koji – bez osobitog polemičkog žara – uzima u obzir sve što je o modernosti napisano u novijoj sociološkoj literaturi. Jedini se njegov prigovor sastoji u tvrdnji da ta literatura pati od nedostatka povijesne kredibilitnosti. Imajući na umu tu manjkavost, on svoje metodičko stajalište određuje kao **povijesno–sociološko**. Drži da se na taj način najbolje može shvatiti ljudsko **djelovanje** koje je u zapadnim društvima pokretalo procese modernizacije, nastanak i preobrazbe modernosti. U tom se pogledu najviše poziva na Giddensove uvide i koceptualizacije jer je taj sociolog postavio posve jasne teze o strukturirajućim učincima ljudskog djelovanja. Iz Giddensove teorije djelovanja preuzima tri ključna pojma koji označavaju tri oblika modernizatorske prakse: **praksu alokacije**, **praksu dominacije** i **praksu označavanja** odnosno **simboličkog predočavanja**. U Wagnerovim razmatranjima ti pojmovi imaju bitnu eksplikativnu funkciju i konzekventno se provlače kroz cijelu njegovu knjigu. Drugi socijalni mislilac od kojeg Wagner bez okolišanja preuzima »korisne koncep-

tualno–analitičke instrumente« jest Foucault. To je vidljivo čak i iz podnaslova knjige: **Sloboda i disciplina**. Ta dva pojma, na kojima se temelji Foucaultova teorija moći, u Wagnerovu tumačenju tvore samu strukturu modernosti. Težnja za oslobađanjem i protuteža discipliniranja dvije su istodobne sastavnice jednog te istog razvojnog procesa. Pomoću navedenih konceptualnih instrumenata autor pristupa povijesno–sociološkoj verziji tumačenja modernosti.

Modernost se, počevši od 17. stoljeća, oblikuje u znaku antinomijskog suodnosa **individualne autonomije** i **supstancijalne kolektivnosti**. Individualna autonomija hoće pojedinačnost, a supstancijalna kolektivnost teži nepomućenoj homogenosti. Tržište tjera na bezobzirni osobni probitak, a imaginarij zajednice zahtijeva solidarnost distribucije. Liberalna utopija vidi budućnost kao neograničeno individualno bogaćenje, a solidaristička socijalna utopija zagovara perspektivu »pravednog procvata cjeline«. Te dvije logike, drži Wagner, nisu odvojene kao dva nezavisna svijeta. Čak su i najdoslovniji liberali (od A. Smitha do J. S. Milla) diskurzivno zadržali izoštren smisao za neizbježna pitanja zajednice te u skladu s tim brinuli o stvarima »ekonomske čudorednosti i distributivnog sklada«. Francuska revolucija oslobađa građanina i načelno–maksimalno razvija ideologiju ljudskih individualnih prava, ali istodobno ne može izbjeći neki oblik kolektivne brige za distributivnu harmoniju cjeline. Zbog te unutrašnje opreke (antinomije) društvo tog razdoblja karakterizira visok stupanj nestabilnosti. To, međutim, nije njegov manjak nego njegova prvorazredna prednost. Riječ je o »kreativnoj nestabilnosti«, o »stvaralačkom neredu« koji učvršćuje ideju slobode i racionalizira njoj primjerene oblike socijalnog discipliniranja. Comte je donekle imao pravo kada je o progresu govorio kao o razvoju reda. No njegova se temeljna greška sastojala u tome što je red poimao kao neiz-

bježni rezultat linearnog razvoja, a prema Wagnerovu mišljenju težnja za redom (discipliniranjem) proizašla je iz krize koju je u sebi nosila liberalna utopija, bolje reći iz sukoba slobode i discipliniranja slobode.

Liberalna je utopija pomućena već sredinom 19. stoljeća, točnije zbivanjima vezanim za 1848. godinu, ali prava kriza tog odsječka modernosti odvijala se u drugoj polovici i krajem 19. stoljeća. Taj odsječak modernosti Wagner naziva **ograničenom liberalnom modernošću** a njegov dovršetak označava kao **prvu krizu modernosti**. »Ograničenost« i »prva kriza« proizašli su, dakako, iz temeljnog protuslovlja slobode i discipline, ali njihov zbiljski empirijski razlog leži u strukturi triju oblika prakse. Alokacijska praksa ograničene liberalne modernosti svodila se na proces industrijalizacije, deagrarizacije i urbanizacije, o čijim ciljevima, učincima i koristima odlučuje »tržišni nered«. To, naravno, nije nered za one koji vjeruju da se samo tako potvrđuje racionalnost individualne autonomije, ali jest za one koji misle da taj put vodi u posvemašnje razaranja svake zajednice. Alokacija koja počinje na načelu apsolutne slobode (neograničenost vlasništva, korištenje materijalnih i ljudskih resursa) postupno počinje patiti od tog apsoluta slobode. Taj se apsolut mora relativizirati (ograničiti) da bi se sačuvala temeljna mogućnost poretka koji dopušta slobodno djelovanje. Pokazuje se da tržište ne može funkcionirati kao stihija nego samo kao **uređeni** poredak slobode. Da bi opstalo, ono traži norme i konvencije, pravila i dogovore. Liberalna alokacijska praksa zahtijeva, dakle, svoju »konvencionalizaciju«.

Slične se mijene događaju i praksi dominacije, a to znači u konstituiranju oblika vlasti i moći. Liberalna utopija počinje s idejom i dugotrajnim uvjerenjem da autoritet osvojene individualne slobode, emancipirane znanosti i industrije sami po sebi osiguravaju skladan i stabilan poredak moći. Institucije političke vladavi-

ne samo trebaju slijediti ta dostignuća racionalnosti i društvene će grupe (klase) izgubiti realne razloge za sukobljavanje oko udjela u vladavini. Vladavina ionako više ne može biti hijerarhijska nego dogovorna i reprezentativno–demokratska. No ta politička utopija liberalizma, kako zapaža Wagner, već je 1848. morala priznati da se vladavinski poredak ne oblikuje kao jednostavna derivacija oslobođene individualnosti, znanosti i industrije, već da se on mora strukturirati kao državna moć, kao dominacija organiziranih aparata, kao skup racionalno ozakonjenih disciplina koje propisuje svaka nacionalna država. Snaženje nacionalnih država izraz je tog procesa »političke konvencionalizacije« koji se pojavljuje kao odgovor na krizu ograničene liberalne modernosti.

Sve to vrijedi i za praksu označavanja odnosno simboličkog predočavanja zbilje. Ovdje Wagner misli na područje kulture, ali ga pritom najviše zanimaju mijene u socijalnim znanostima, prije svega u sociologiji. Njegov je stav u tom pogledu dosta radikaln. Kao što je potrebna »redeskripcija« modernosti«, tako je nužna i »redeskripcija sociologije«. Simbolički svijet ograničene liberalne modernosti otvoren je za sva značenja, ali u njemu ipak dominiraju simboli kulturnog optimizma i epistemološke samouvjerenosti. Nijedna od snažnih »idejnih protuteža« (primjerice, romantizam) nije mogla, u bitnom smislu, narušiti to samouvjerenost i optimističko kretanje. Literarna i umjetnička boema s gnušanjem denuncira tegobe modernosti, ali istodobno zna da bez njih nema nikakva smisla. Ona se baš u tim tegobama osjeća »kao riba u vodi« jer je ionako svjesna da ništa zbiljski ne može promijeniti osim možda »sam život«. A to je već puka poetska proklamacija. Sociologija se u tom kontekstu također osjeća »kao riba u vodi«. Mislioci širokih raspona, kao što su Comte, Marx, Tocqueville, Spencer itd., mogući su upravo zbog toga što je taj kontekst pogodovao razvoju sociološke analize kao

eminentno znanstvenog posla, odnosno posla koji polaže pravo na »pouzdanost svojih znanstveno-epistemoloških pretpostavki«.

No kako se ograničena liberalna modernost približava svome kraju tako se postupno mijenja i simbolička praksa tog odsječka povijesti modernog društva. U kulturnoj se sferi šire ideje nihilizma i skepse spram velikih socijalno-teorijskih i filozofskih projekcija svjetske povijesti. U sociologiji se javljaju težnje da se proteklo razdoblje modernosti protumači u novom ključu, da se oblikuje takav sustav socioloških ideja kojim se može objasniti sada već vrlo **diferencirana** društvena zbilja. Prema tome, diferencijacija koju je proizvela ograničena modernost i koja je dovela do »prve krize« istodobno je omogućila disciplinarni razvoj (discipliniranje) i konvencionalizaciju sociologije kao znanosti. Njezina se funkcija više ne sastoji samo u racionalnoj konstrukciji ili evolutivnom tumačenju reda nego i u znanstvenom objašnjavanju nereda. Durkheima, Webera, Pareta, Tonniesa i Simmela moguće je razumjeti samo iz tih mijena modernosti. Ukratko, zaključuje Wagner, prva je kriza modernosti dovela do preinake koja se može označiti kao »reorganizacija modusa kognitivnog predočavanja«. Općenito govoreći, ta je kriza rezultirala nužnošću organizacije (discipline) kako bi se očuvao moderni prosjek slobode.

Drugi odsječak modernosti Wagner naziva **organiziranom modernošću**. Ona traje do početka sedamdesetih godina ovoga stoljeća, kada počinje »druga kriza.« I u tom odsječku djeluje isto unutrašnje proturječje (antinomija) slobode i discipline. Razlika je u tome što je sada organizacija postala ključnim faktorom promicanja ili apsorpiranja slobode. Organizirana je modernost stvorila velike organizacijske komplekse proizvodnje i potrošnje (fordizam), monstrozne političke tvorbe sveprisutne države (totalitarizmi), socijalne države intervencionističko-redistri-

butivnog ustrojstva (kejnezijanizam), ali je istodobno dovela i do snažnih pokreta koji traže pravo na individualnost, diferenciju i autonomiju. Što je izrazitija težnja za organizacijom homogenosti, to su jači poticaji prema uposebljivanju. Pa ipak, bitno se svojstvo organizirane modernosti sastoji u kompleksnoj strukturi dominacije. »Organizirani kapitalizam«, »monopolni kapitalizam«, »plansko-državni socijalizam«, »multinacionalne korporacije« – sve su to različiti izrazi za modernost koja je odavno izašla iz liberalne utopije i priznala racionalnost organizacijskog uma. Organizacija ne proturječi liberalnim načelima nego im samo oduzima njihovu ideološku auru. Stoga nije čudno da su brojni doktrinarni zagovornici liberalnog poretka najgorljiviji zastupnici teze o »kraju ideologije«. Racionalna i probitačna organizacija slobode, tvrde oni, ne treba nikakvu slobodarsku ili opravdavajuću ideologiju. Alokacijska praksa organizirane modernosti ne odvija se prema čudima voluntarističkog pojedinca nego prema proračunu »tehnostrukture«, prema strategiji kompetentne birokracije ili prosvijećenosti izabrane političke klase. Ona teži standardizaciji jednako onako kao što država teži koherentnosti, regulaciji i harmonizaciji. U sferi simboličke prakse stvorena je slika o »ljudskom biću kao **potrošaču, glasaču i subjektu**, čime se zapravo izražava činjenica da čovjek standardizirane liberalne modernosti djeluje kao **proizvođač** svojih sredstava, kao **građanin** svoje zajednice i kao **tumač** vlastitog života«.

U području spoznajnog diskursa i istraživanja odvija se adaptacija znanosti standardima političkih i ekonomskih strategija. Nije slučajno da baš u tom razdoblju nastupa i teorija modernizacije kao »jedinstvena kombinacija empirijskog biheviorističkog pristupa (koji producira masu podataka o individualnim orijentacijama i ponašanjima), evolucionističke teorije (koja te podatke interpretira kao izraze trendova i promjena) i sistemske socijalne

teorije (koja razvija argumente o zbiljskoj koherentnosti masovnih ponašanja i uvjetima za postizanje te koherentnosti)«. Uvedena je temeljna distinkcija između **tradicionalnih** i **modernih** društava, a razvoj je definiran kao proces kretanja od jednog prema drugom stanju. **Participativni ideal građanina** postuliran je kao bitni politički ideal organizirane modernosti, kao njegova paradigmatična politička kultura. To je, prema Wagnerovu mišljenju, jedan od značajnijih rezultata »znanstvene simbolizacije« toga razdoblja, koji sve do danas igra poticajnu ulogu u »standardiziranju demokratskih poređaka«. Najkraće bi se moglo konstatirati da je znanstvena praksa tog razdoblja dosegla visoku razinu svoje reproduktivne sigurnosti kao i visok stupanj epistemološke izvjesnosti. Njezin osnovni smjer, doduše, nije više bio hipertrofirani optimizam, ali je njezina produktivna i reproduktivna organizacija posve odgovarala poletnom razvoju »trideset slav- nih« godina nakon Drugog svjetskog rata. Njezine su diskurzivne tehnologije sasvim dobro služile političkoj intervenciji, regulaciji i legitimaciji uzlaznog razvojnog trenda, koji je početkom sedamdesetih poremećen nadolaskom druge krize modernosti.

Udar te krize bio je šokantan, što se danas zaboravlja jer je oporavak bio razmjerno brz. Šokantno je bilo otkriće da problemi s naftom, resursima, energijom, izdrživošću prirode nisu samo obični ekonomski problemi, da se njihovo rješavanje ne svodi na vješte tehnike alokacije, već da je riječ o nečemu što nadilazi okvire nacionalnih i korporacijskih strategija. Organizirana i standardizirana modernost očitovala je svoje slabosti: ustanovljeni modusi organizacije i standardizacije pokazali su se nedostatnima da riješe probleme **globalnog** opsega. Globalnost je postala činjenicom koja ima gotovo jednaku važnost kao i činjenica nacionalnih država. Wagner stoga drži da od »druge krize« živimo u razdoblju koje on naziva

proširenom modernošću i na taj način daje do znanja da ne prihvaća postmodernističku periodizaciju. Iz modernosti nismo izašli, nego vrlo intenzivno živimo njezino širenje. No to se širenje ne odvija u liku velikih, samodostatnih, sveobuhvatnih organizacija, dakle ne na način homogenizacije, nego u pravcu sve veće **pluralizacije** standarda, konvencija, znanstvenih paradigmi, kulturnih pokreta, ideologija itd. Proširena je modernost u biti **pluralizirana** modernost. Umjesto fordističkog tipa alokacijske prakse, nastupaju trendovi **fleksibilizacije** u proizvodnim, tržišnim i distributivnim strategijama. U praksi dominacije došlo je do temeljitih preokreta. Detronizirana je »sveznajuća i spasiteljska država«, oblici vladavine postali su toliko transparentni da im je za održanje sve više nužan visok stupanj »fleksibilnog autoriteta« i neprestana politika konsenzusa. Politika proširene modernosti sve više mora računati na to da se tradicionalni antinomijski odnos između slobode i discipline očituje kao strukturiranje novog identiteta. Socijalni se identitet ne može definirati kao gotova i već zadana varijabla velikih socijalnih grupa, organizacija, ideoloških pripadnosti. On se danas oblikuje na relaciji **globalizacija–individualizacija**. Ta je relacija, međutim, vrlo fluidna. Čovjek proširene modernosti individualno je sučeljen kako s nacionalnom državom tako i s globalnom perspektivom. Te dvije relacije djeluju zajedno i obje su istodobno blizu i daleko od čovjekove individualne svakodnevice. Zbog toga se i javljaju kulturno–ideološke protuteže koje žele nadomjestiti tu fluidnost ljudskog položaja, nedefiniranost njegova identiteta. Javljaju se prije svega u obliku **komunitarnih** pokreta i komunitarnih kritika globalizirajuće individualizacije. Takvim nastojanjima Wagner ne daje velike šanse, iako drži da komunitarni radikalizam (osobito ako je poduprt snažnim nacionalnim i socijalnim porivima) može značajno poremetiti smjer oblikovanja

individualnog identiteta u doba globalizacije. Jedini racionalni način opiranja komunitarnom radikalizmu jest **kritički asociacionizam** koji daje mogućnost za udruživanje (zajedništvo), ali na temelju kritičke refleksije koja čuva individualnu autonomiju. U svakom slučaju, discipliniranje slobode ne može se više standardizirati i »normalizirati« kao u prethodnom razdoblju.

U sferi simboličke, prije svega »znanstvene reprezentacije« promjene su također očigledne. Postmodernisti su ih digli na razinu načela i svakako pretjerali u svom »neobaveznom relativizmu«. Daleko su od bilo kakve istine oni koji tvrde da je socijalna znanost u bezizlaznoj situaciji zbog toga što su poljuljani epistemološki temelji koji legitimiraju njezinu uvjerljivost. Znanost proširene modernosti jest u krizi, ali to nije kriza znanja nego kriza uvjeta u kojima se znanje proizvodi, distribuira, koristi i integrira u glavne kulturne procese ovoga vremena. Nije problem u tome što više nema neke znanstvene paradigme kojoj svi vjeruju, nego u tome što su stvoreni uvjeti u kojima takve paradigme nisu potrebne i u kojima golema količina »neparadigmatičnih« socioloških znanja, uvida i analiza služi isključivo samoj sociologiji ili pragmatičkim naručiteljima konjunkturane ekspertize. Wagner u tome ne vidi nikakvu tragediju, jer ako znanost računa na neku ekskluzivno-supstancijalnu poziciju onda ona zapravo o svojoj ulozi misli na stari način i zahtijeva nekog tutora (neku »jedinствену моć«) koji bi ovu ili onu verziju spoznaje proglasio esencijalnom, obaveznom i neprevladivom. Znanost proširene modernost jest situirana u poredak »racionalne discipline«, ali ona je također toliko »proširena« (pluralizirana) da ju je teško koristiti kao instrument discipliniranja slobode.

Rade Kalanj

Michael Bruch i Hans-Peter Krebs (Hrsg.)

UNTERNEHMEN GLOBUS

Facetten nachfordristischer Regulation

Westfälisches Dampfboot, Münster, 1996, 255 str.

Danas više nitko ne spori da su u svijetu započete duboke socijalnoekonomske promjene. U brojnim analizama – od onih koje se odnose na strukturne promjene pojedinih djelatnosti (proizvodnje, usluga i potrošnje) do onih koje kao varijable analize uzimaju i prostorno-vremensku dimenziju – te se promjene pokazuju na različitim razinama i s različitim aspektata. Nedvojbeno je da nastaju nove globalne i regionalne integracije koje u novim konstelacijama snaga imaju osnažiti poziciju aktera – primjerice nacionalne države – na svjetskom tržištu. Stvaranjem novih regionalnih gospodarskih prostora najrazvijenije zemlje nastoje stvoriti teren i potaknuti razvojne cikluse ekonomskog globaliziranja i pronalaziti putove izlaska iz krize te utjecati na smjer promjena.¹ Kriza fordizma je kriza industrijskih odnosa (Noppe/Waringo) u kojima se fordistički »režim akumulacije« sudara s tehnološkim i socijalnim granicama. Internacionaliziranje proizvodnje i potrošnje otežava usmjeravanje potražnje i konfrontira se s nacionalnom monopolističkom regulacijom; nastaje nova svjetska trijada: SAD–Europa–pacifički prostor.

Ta činjenica potvrđuje neka teorijsko-konceptualna razmišljanja koja se kritički sučeljavaju dosadašnjim globalnim analizama i ukazuju na nedostatnost njihova

1 To je vidljivo na primjeru asocijacije NAFTA (*North American Free Trade Agreement*) – ugovor (s početkom 1. 1. 1994.) između Meksika, SAD i Kanade o stvaranju zajedničkog tržišta (Reiner Hoffman/Manfred Wannöfel/Hrsg./ (1995). Soziale und ökologische Sackgassen ökonomischer Globalisierung. Das Beispiel NAFTA. Münster).